

1. EVALUAREA TEORETICĂ

Cuprins

STANDARD

Standard – Evaluarea teoretică

Definiția Evaluării teoretice

Scopul Evaluării teoretice

Cazuri de necesitate

PROCEDURI

1 Introducere

2 Principii: Codul deontologic al arheologilor din România

3 Proceduri

3.1 Identificarea proiectului

3.2 Proiectul de evaluare teoretică

3.3 Înregistrarea datelor

3.4 Raportul de evaluare teoretică

3.5 Monitorizare

3.6 Alte considerații

Anexa 1 - Surse de informații arheologice

Anexa 2 - Conținutul Raportului de evaluare teoretică

Anexa 3 - Recomandări pentru arhivele digitale

STANDARD

Standard - Evaluarea teoretică¹

Evaluarea teoretică va determina, atât cât este posibil, din diferitele surse de documentație existente, natura potențialului arheologic dintr-o anumită zonă, folosind toate acele metode, tehnici și practici specifice considerate a fi necesare pentru a obține maximum de informații referitoare la zona afectată. Acestea vor respecta regulile stabilite prin Regulamentul Săpăturilor Arheologice din România și principiile Codului Deontologic al Arheologilor din România, precum și a tuturor celorlalte norme legale aflate în vigoare.

Definiția

Evaluarea teoretică este operațiunea planificată de evaluare a potențialului arheologic cunoscut al unei zone determinate sau al unui sit. Aceasta constă în colectarea în limba română a tuturor surselor de informare disponibile – scrise, grafice, fotografice și electronice - ce are drept scop identificarea caracterului, calității și accesibilității potențialului arheologic cunoscut al zonei și modul de încadrare în contextul local, regional, național sau internațional, după caz. Rezultatul unei evaluări teoretice este un Raport de evaluare teoretică², redactat obligatoriu în limba română. Evaluarea teoretică este parte integrantă a activității de cercetare științifică.

Scopul

Scopul evaluării teoretice este de a colecta informații despre potențialul arheologic al unei zone delimitate sau al unui sit (inclusiv prezența sau absența acestuia, caracterul, distribuția spațială, datarea, integritatea, starea de conservare și calitatea relativă), pentru a îl putea evalua în context, în vederea:

- formulării unei strategii de asigurare a înregistrării, conservării, restaurării sau managementului respectivelor resurse arheologice³.

¹ Echivalentă cu Documentarea

² Convenția La Valleta, art. 7, alin. (ii)

³ Convenția La Valleta, art. 7, alin. (i).

- formulării unei strategii pentru o viitoare cercetare, intruzivă/distruktivă, în cazul în care caracterul sau valoarea potențialului arheologic nu sunt suficient cunoscute pentru a permite o decizie imediată.

- formulării unor propuneri pentru cercetarea ulterioară, în cadrul unui Proiect de cercetare arheologică.

Cazuri de necesitate:

Evaluarea teoretică poate fi necesară:

- în cadrul unui proiect de cercetare care nu este generat de o amenințare specifică la adresa patrimoniului arheologic⁴.
- ca parte a unui Studiu de Impact asupra Mediului (SIM = Environmental Impact Assessment – EIA, vezi și 3.1.7)⁵.
- ca răspuns la o viitoare intervenție asupra solului care reprezintă o amenințare la adresa potențialului arheologic a unei zone delimitate sau a unui sit arheologic.
- ca parte a unui proces de amenajare a teritoriului (în cadrul legal stabilit de documentațiile de urbanism naționale, regionale, locale și/sau în stadiul elaborării acestora).
- în cazul unor procese naturale, lucrări de agricultură, lucrări forestiere, lucrări de îmbunătățiri funciare, lucrări de utilitate publică și a altor tipuri de lucrări prevăzute de legislația în vigoare⁶.
- în cazul necesității elaborării de planuri de dezvoltare inițiate la nivel privat, local, regional, național sau internațional.

Evaluarea teoretică poate fi deci inițiată sau desfășurată ca urmare a cererii unor/unei persoane fizice sau juridice de drept public sau privat (autorități centrale sau locale, instituții cu atribuții de urbanism, comisii naționale, instituții guvernamentale, instituții publice muzeale, de cercetare sau învățământ superior, proprietari individuali de teren, investitori publici sau privați, arheologi etc.).

⁴ De exemplu în cazul conceperii unui proiect de cercetare arheologică sistematică.

⁵ Convenția La Valetta, art. 6, alin. (ii), lit. b.

PROCEDURI

1. Introducere

1.1. Aceste proceduri încearcă să definească modalitățile cele mai potrivite pentru execuția evaluării teoretice și pentru raportarea rezultatelor, respectând CDAR. De asemenea, încearcă să extindă și să explice definițiile generale din RSAR.

1.2. Standardul și procedurile se aplică tuturor tipurilor de cercetări preliminare neintruzive/nedestructive fie că sunt generate de cercetarea fundamentală, de interesul comunității locale în cadrul procesului de planificare urbanistică, de propuneri investiționale individuale - în toate cazurile în care patrimoniul arheologic este amenințat.

1.3. Evaluarea teoretică va asigura respectarea întregii legislații aflate în vigoare în momentul elaborării ei. Cunoașterea legislației este principala răspundere a elaboratorului proiectului și tot el este cel care trebuie să asigure respectarea tuturor normelor juridice în vigoare.

2. Principii: Codul Deontologic al Arheologilor din România

2.1. Arheologul care întreprinde Evaluarea teoretică trebuie să adere la principiile conținute de Codul Deontologic al Arheologilor din România, și la legile care guvernează aceste principii:

2.1.1. Arheologul trebuie să conceapă evaluarea teoretică pentru a obține maximum de informații științifice și să asigure aplicarea celor mai bune metode pentru le a salva și înregistra⁷.

2.1.2. Arheologul are responsabilitatea de a nu se implica într-o evaluare teoretică pentru care nu este calificat sau adecvat pregătit⁸.

2.1.3. Arheologul are responsabilitatea de a asigura, cât mai mult posibil, conservarea patrimoniului arheologic⁹.

⁶ cf. O.G. nr. 43/2000, art. 6.

⁷ CDAR art. 14, art. 29.

⁸ CDAR art. 12, art. 24.

⁹ CDAR - art. 2, art. 29.

2.1.4. Arheologul trebuie să adere la cele mai înalte standarde etice și de comportament responsabil în prelucrarea materialelor arheologice¹⁰.

2.1.5. Arheologul are responsabilitatea de a face publice rezultatele cercetării într-un interval de timp cât mai scurt¹¹.

2.2 Arheologul care conduce o echipă de cercetare¹²:

1. trebuie să asigure o echitabilă programare a efortului științific și fizic al membrilor echipei.
2. trebuie să recunoască dreptul angajaților și colegilor săi de a avea aspirații în probleme legate de carieră, sănătate, siguranța muncii și să asigure șanse egale pentru angajare și perfecționare profesională.

2.3 Arheologul care conduce un colectiv de cercetare este răspunzător pentru încheierea unui contract, în limba română și sub jurisdicție română, ale cărui clauze¹³:

1. nu pun în pericol fizic sau juridic pe nici unul dintre membrii echipei sale.
2. asigură că termenii activității specifice sunt foarte clar definiți.

¹⁰ CDAR - art. 10, art. 26.

¹¹ CDAR art. 4 și art. 15.

¹² CDAR art. 18 și art. 31.

¹³ CDAR art. 19 și art. 20.

3. Procedurile

3.1. Identificarea proiectului

3.1.1. Conform prevederilor legislației în vigoare un investitor, persoană fizică sau juridică de drept public sau privat trebuie să asigure finanțarea cercetărilor arheologice (deci și Evaluarea teoretică) încă din fazele incipiente ale programelor investiționale¹⁴, aceasta fiind parte componentă a strategiilor de dezvoltare durabilă, economico-socială, turistică, urbanistică și de amenajare a teritoriului, la nivel național și local¹⁵.

3.1.2. Datorită prevederilor legale în vigoare, protecția patrimoniului arheologic fiind o obligație ce revine tuturor instituțiilor administrației locale, acestea pot cere întocmirea unui Raport de evaluare teoretică în vederea emiterii unui act administrativ. De obicei aceste solicitări se îndreaptă către Direcțiile pentru cultură, culte și patrimoniu cultural național județene, respectiv a municipiului București, care la rândul lor pot solicita acest serviciu instituțiilor cu atribuții arheologice de pe raza lor de competență.

3.1.3. Investitorul poate solicita realizarea unei Evaluări teoretice arheologice și înaintea începerii procesului de avizare a proiectului propus.

3.1.4. Evaluarea teoretică întocmită la cererea investitorului va respecta toate normele metodologice, științifice și etice aplicabile în domeniul arheologiei chiar dacă contractul încheiat pentru aceasta conține clauze de confidențialitate.

3.1.5. Practica curentă cere ca Evaluarea teoretică să răspundă cel puțin următoarelor cerințe:

- să adune, rezume și ordoneze informația disponibilă.
- să sintetizeze informația și să o plaseze în context local, județean, regional, național sau internațional, după caz.
- să facă referire la calitatea și starea de conservare a patrimoniului arheologic.
- să indice dacă o evaluare de teren este necesară pentru a documenta un proiect.

¹⁴ OG 43, art. 6.

¹⁵ OG 43, art. 2, alin. (2) și art. 17, alin. e).

- să indice dacă o săpătură arheologică este necesară.
- să indice dacă o săpătură arheologică nu este necesară dar este necesară o supraveghere arheologică.

3.1.6. În cazul existenței unor înțelegeri scrise cu persoane fizice sau juridice de drept public sau privat care inițiază sau coordonează proiecte investiționale se va face referire și la prevederile acestora.

3.1.7. Studiile de Impact asupra Mediului se aplică acelor proiecte pentru care acest lucru este prevăzut de legislația în vigoare privitoare la protecția mediului în scopul de a analiza posibilele efecte ale lucrărilor înainte de adoptarea unei decizii care să permită investiția respectivă. În acest caz investitorilor li se cere de către instituția guvernamentală competentă să ofere toate informațiile necesare pentru ca Certificatul/Avizul de mediu să fie emis, inclusiv Raportul de evaluare teoretică, Raportul de evaluare de teren sau Raportul de săpătură arheologică. SIM este obligatoriu pentru unele proiecte și aria de aplicabilitate a acestuia va fi extinsă în viitor¹⁶. Evaluarea teoretică arheologică este un element obligatoriu al SIM¹⁷.

3.1.8. De regulă proiectele pentru care este necesar SIM sunt inițiate de investitori privați și aceștia se adresează Direcțiilor pentru cultură, culte și patrimoniu cultural județene, respectiv a municipiului București.

3.1.9. În cazul în care Evaluarea teoretică este efectuată în cadrul unui proiect de cercetare arheologică ea va fi realizată pe baza acelor teme de interes ce sunt avute în vedere de respectiva cercetare și se va referi la zona/situl în care urmează să se desfășoare acesta.

3.1.10. Propunerile de management ale unei zone, inițiate de persoane de drept privat sau organizații non-guvernamentale, pot și ele avea ca efect realizarea unei evaluări teoretice arheologice ce își propune protecția sau îmbunătățirea protecției mediului și a patrimoniului arheologic.

¹⁶ Legea Mediului nr. 137 din 29/12/1995, art.4 și 7. H.G. nr. 918 din 22 august 2002 privind stabilirea procedurii-cadru de evaluare a impactului asupra mediului și pentru aprobarea listei proiectelor publice sau private supuse acestei proceduri (publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 686 din 17 septembrie 2002).

¹⁷ Convenția La Valleta, art. 5, alin. (iii), art. 6, alin. (ii), lit. b)

3.1.11. Este obligatoriu pentru arheologi să realizeze o Evaluare teoretică numai pe baza unui proiect ce conține specificații scrise și asupra cărora s-a căzut de acord cu investitorul. Numai astfel va fi asigurată adecvarea mijloacelor la cerințe și numai în acest caz respectarea standardelor metodologice de către arheologi poate fi corect cuantificată.

3.1.12. Specificațiile scrise trebuie să conțină scopul investiției și al lucrărilor proiectate a avea loc, planul de amplasament, suprafața afectată, modul de acțiune și o programare în timp a acestora (calendarul) astfel încât arheologul să poată cuantifica, implementa și monitoriza lucrările necesare pentru protecția patrimoniului arheologic.

3.1.13. În cazul în care arheologul are la dispoziție un proiect tehnic al investiției el se va asigura că acesta conține toate detaliile necesare pentru a putea lua deciziile corecte în realizarea Evaluării teoretice și adaptarea ei la condițiile în care urmează a fi realizată investiția.

3.2. Proiectul de evaluare teoretică și Rezumatul

3.2.1. Stadiul pregătirii și planificării oricărui proiect este esențial pentru asigurarea succesului său. Această parte se referă la stadiile inițiale ale proiectului.

3.2.2. Rezumatul proiectului este o trasare a liniilor directoare, cu indicarea scopului care face necesară desfășurarea acestei activități și a standardelor cuantificabile pe baza cărora se poate constitui un proiect de evaluare teoretică.

3.2.3. Rezumatul proiectului va forma baza unui proiect.

3.2.4. Proiectul pune în evidență modul de lucru cu destule detalii ca să poată fi cuantificabil, implementat și monitorizat pe baza unui standard .

3.2.5. Un proiect de evaluare teoretică va specifica, de asemenea, modul de lucru, cu destule detalii care să-l facă cuantificabil, implementabil și monitorizabil pornind de la un standard. Proiectul cuprinde informații adiționale care să acopere și detaliile contractuale, așa cum sunt cele de la nivel de resurse umane sau costuri.

3.2.6. Proiectul trebuie să fie conceput de persoane calificate și experimentate¹⁸ care să folosească, la nevoie, și specialiști din alte domenii¹⁹.

¹⁸ Un arheolog specialist sau expert.

¹⁹ Convenția La Valleta, art. 3, alin. (ii).

3.2.7. În cazul SIM, Evaluarea teoretică poate fi solicitată de serviciile autorităților locale cu atribuții de protecția mediului, urbanism sau sistematizare.

3.2.8. În cazul în care Evaluarea teoretică este realizată pentru un proiect ce necesită SIM, responsabilitatea elaborării Evaluării teoretice revine investitorului atât din punct de vedere financiar cât și al asigurării că este realizată de personal calificat și atestat de Ministerul Culturii și Cultelor.

3.2.9. Propunerile de elaborare a unei Evaluări teoretice în cazurile în care există o amenințare la adresa patrimoniului arheologic vor avea o formă scrisă din care să reiasă regimul de protecție instituit, conform legii, ca urmare a existenței de situri arheologice înscrise în RAN sau în LMI.

3.2.10. Raportul de evaluare teoretică trebuie să fie elaborat în limba română, în termeni clari și în suficient detaliu pentru a permite o informare corectă și la obiect din punct de vedere științific și juridic.

3.2.11. Orice arheolog care este pus în situația de a elabora un Raport de evaluare teoretică este obligat să consulte toate sursele de informație disponibile, să cunoască prevederile legale în vigoare și să le respecte.

3.2.12. Raportul de evaluare teoretică este obligatoriu să conțină cel puțin următoarele elemente tehnice:

- sumar
- localizare (inclusiv hartă/ridicare topo/ plan de situație)
- descrierea zonei
- contextul proiectului propus
- documentare geologică și topografică
- scurt istoric/datare
- scopurile generale și specifice ale cercetării
- metodologia aplicată în realizarea cercetării
- rezultate ale unor Evaluări de teren (observații de teren anterioare)
- propuneri de publicare și diseminare a rezultatelor cercetării
- refereriri la legislația relevantă
- drepturi intelectuale²⁰ (după caz)
- arhiva în care va fi depus Raportul de evaluare teoretică și localizarea ei.

²⁰ Vezi Anexa A2.

- modalități de înregistrare a datelor
- calendarul cu datele între care s-a desfășurat cercetarea
- membrii colectivului (dacă este cazul)

3.2.13. În toate cazurile va fi folosit principiul CMBTFCE (cea mai bună tehnică fără costuri excesive)²¹.

3.3. Surse de informații și colectarea datelor

3.3.1. Specificațiile după care va fi realizată Evaluarea teoretică trebuie să întrunească acordul tuturor părților implicate înainte de începerea elaborării. Raportul rezultat va trebui să fie conform cu aceste specificații. Orice modificare ulterioară a specificațiilor va trebui să aibă acordul scris al părților.

3.3.2. Calculul resurselor necesare va trebui să asigure condițiile desfășurării cercetării în vederea realizării Evaluării teoretice (personalul, plata acestuia, cheltuielile de deplasare, echipamentul etc) conform calendarului asupra căruia s-a căzut de acord. Evaluarea teoretică va fi predată la termen și la un standard de calitate cât mai ridicat. Toate cheltuielile necesare vor fi clar identificate și justificate conform normelor contabile în vigoare.

3.3.3. Toate tehnicile arheologice propuse trebuie să fie conforme cu legislația în vigoare și să fie adaptate obiectivelor propuse.

3.3.4. Întregul personal folosit, inclusiv eventualii subcontractori, trebuie să fie înscrși în Registrul Arheologilor din România (în cazul arheologilor) și va fi folosit numai în acord cu calificarea pe care o are. În cazul unei echipe de cercetare colectivul nu poate fi condus decât de un arheolog expert sau specialist, după caz – conform prevederilor RSAR.

3.3.5. Întregul personal folosit, inclusiv eventualii subcontractori, trebuie să fie la curent cu toate detaliile proiectului de cercetare propus. Este sarcina coordonatorului să asigure înțelegerea totală a scopurilor și a metodelor ce urmează a fi folosite.

²¹ Principiul constă în a avea la dispoziție cele mai bune dotări tehnice, în condiții rezonabile de costuri. Unui investitor nu i se vor prezenta ca dotări necesare decât acele materiale și echipamente care sunt cu adevărat indispensabile și care trebuiesc stabilite de la bun început între părți.

3.3.6. Datele rezultate vor fi în totalitate înregistrate - în scris, grafic, fotografic etc și în formă electronică. Înregistrările sub formă electronică trebuie să fie conform standardelor specifice stabilite pentru RAN²².

3.3.7. Arheologul care elaborează o Evaluare teoretică trebuie să ia în considerare toate sursele posibile de informație care vor fi listate în forma finală chiar dacă nu au fost productive. O listă cu toate sursele identificate dar care nu au fost consultate va figura în forma finală a studiului cu precizarea motivelor pentru care nu au fost consultate. Forma finală a Evaluării teoretice este obligatoriu să conțină o discuție completă a modului de alegere a surselor precum și a implicațiilor acestui fapt.

3.3.8. Varietatea surselor posibil de consultat referitoare la arheologie va fi stabilită în funcție de specificul proiectului și va ține cont de următorii factori:

- mărimea și locația zonei ce urmează a fi afectată, schimbările produse în utilizarea terenului, existența unor strategii manageriale alternative, orice alt factor potențial care poate afecta patrimoniul arheologic
- intensitatea și întinderea intervențiilor arheologice anterioare
- scopul și cerințele studiului întreprins

[Anexa 1 oferă o listă cu posibile surse de informare care nu va fi considerată exhaustivă.]

3.3.9. Arheologul care realizează o Evaluare teoretică este obligat să viziteze zona care va fi afectată pentru a putea stabili factorii de risc pentru patrimoniul arheologic. În cazul în care zona nu poate fi vizitată se vor menționa motivele care au împiedicat aceasta.

3.3.10. Reglementările privitoare la protecția muncii nu pot fi ignorate – indiferent de cât de imperativă este colectarea datelor; precauțiile necesare respectării normelor de protecția muncii au predominanță asupra cerințelor arheologice și ele vor fi aduse la cunoștința tuturor celor interesați.

3.3.11 Echipamentul folosit trebuie să fie în stare de funcționare și să nu pună în pericol arheologii.

3.3.12 Arheologii trebuie să se asigure că sunt respectate prevederile legale în vigoare referitoare la protecția muncii și la asigurările sociale.

²² conform O.G. nr. 43/2000, art. 15 și Regulamentului Repertoriului Arheologic Național.

3.4. Raportul de evaluare teoretică

3.4.1. Rapoartele trebuie elaborate în limba română, în termeni clari, concisi și logici; termenii tehnici vor fi explicați dacă raportul este destinat unor ne-specialiști.

3.4.2. Conținutul Raportului de evaluare teoretică variază în funcție de scopul, complexitatea și informația disponibilă, fiind adecvat cerințelor finanțatorului.

3.4.3. Rapoartele trebuie să conțină cel puțin:

- sumar
- introducere istorică
- scopurile pentru care a fost redactat
- metodologia adoptată
- un sumar obiectiv al rezultatelor
- concluzii obiective
- ilustrații realizate la scări potrivite
- date tabelare sau liste în anexe
- arhiva în care va fi depus
- bibliografie

[Conținutul este discutat în detaliu în *Anexa 2*]

3.4.4. Atunci când Evaluarea teoretică este realizată pentru documentații de urbanism raportul va conține datele necesare adoptării unei decizii informate și rezonabile în privința patrimoniului arheologic.

3.4.5. Chiar dacă este supus unor prevederi contractuale de confidențialitate o copie va fi depusă la direcția cu competențe legale în domeniu a Ministerului Culturii și Cultelor în termen de 30 zile după elaborarea sa.

3.5. Monitorizarea

3.5.1. Toate lucrările de teren desfășurate în vederea Evaluării teoretice sunt monitorizate de arheologii angajați de Direcțiile pentru cultură, culte și patrimoniu cultural județene, respectiv a municipiului București sau de direcția cu atribuții legale din cadrul Ministerului Culturii și Cultelor.

3.5.2. Arheologii care asigură monitorizarea trebuie să fie atestați de Ministerul Culturii conform prevederilor legale în vigoare.

3.5.3 Arheologii care întreprind monitorizări trebuie să dovedească flexibilitate dar în același timp trebuie să se asigure că bugetele și limitele de timp asumate contractual sunt respectate.

3.5.4. Monitorizarea trebuie agreată de ambele părți și modalitățile concrete de lucru vor fi stabilite de comun acord.

3.5.5. Orice neconcordanțe cu termenii stabiliți contractual și care sunt sesizate pe timpul monitorizării vor fi aduse la cunoștința arheologului care conduce lucrările cât mai rapid.

3.5.6. Condițiile în care are loc monitorizarea trebuiesc convenite de la începutul lucrărilor și vor fi anunțate din timp Direcțiilor pentru cultură, culte și patrimoniu cultural județene, respectiv a municipiului București.

3.5.7. Condițiile în care are loc monitorizarea vor fi aduse obligatoriu și la cunoștința beneficiarului lucrărilor.

3.5.8. Toate costurile de monitorizare pe care le prevede arheologul care concepe proiectul trebuiesc acceptate în scris, de toate părțile implicate, și vor face parte din bugetul proiectului.

3.6 Alte considerații

3.6.1. În anumite circumstanțe Evaluarea teoretică poate avea loc înainte ca proiectele să fie făcute publice. Și în acest caz arheologul are datoria de a prezenta în raportul de evaluare teoretică toate problemele ce pot apare în legătură cu protecția patrimoniului arheologic.

3.6.2. Este obligatoriu ca Evaluarea teoretică să fie realizată pe baza unui contract, sau a unei alte înțelegeri scrise. Astfel de contracte trebuie să conțină precizări relevante cu privire la: o hartă a zonei ce va fi afectată; condițiile în care se va realiza accesul la teren; valoarea contractului; obligațiile părților; datele de început și de sfârșit a lucrărilor; programarea, modalitățile și termenele de efectuare a plăților; reglementarea problemelor legate de drepturile de autor; data și semnăturile în original ale părților.

3.6.3. Toate aspectele legate de publicitate trebuiesc convenite de ambele părți în cadrul contractului.

3.6.4. O copie pe hârtie și una digitală a Raportului de evaluare teoretică va fi arhivată la instituția de care aparține arheologul/ echipa care întreprinde studiul. Accesul la aceste materiale va respecta prevederile RSAR în vigoare.

3.6.5. Răspunderea pentru respectarea drepturilor de autor în Raportul de evaluare teoretică (citate, copieri de ilustrații etc) revine semnatarului.

3.6.6. Arheologii trebuie să-și îndeplinească obligațiile etice și profesionale cu privire la patrimoniul mobil și descoperirile a căror proveniență este neclară²³.

²³ Legea nr. 182/2000, art. 48.

ANEXA 1

I. Surse pentru informațiile arheologice

I.A. Baze de date arheologice

I.A.1 Tipul surselor

RAN, Rapoarte arheologice, Fișe tehnice, Fișe de sit, date ale Direcției de specialitate, Lista Monumentelor Istorice,

Liste locale ale monumentelor și siturilor arheologice, repertorii locale, județene și regionale, colecții publice și private conținând artefacte și ecofacte, Internet.

I.A.2. Locația surselor

Administrația centrală, administrația locală, Comisia Națională de Arheologie, INMI, CIMEC, ONMI, Oficiile de cadastru, muzee, institute academice, universități, asociații locale, organizații non-guvernamentale, Internet.

I.B. Documente istorice

I.B.1. Tipul surselor

Documente istorice, fonduri arhivistice (locale, județene, regionale, naționale), registre ale administrației locale, colecții de manuscrise (civile și ecleziale), acte de proprietate, testamente, liste electorale, culegeri de documente, documente ale persoanelor private sau publice etc.

I.B.2. Locația surselor

Arhivele județene, regionale sau naționale, arhive parohiale, colecții publice sau private de documente, muzee, biblioteci, centre de studii specializate, Oficiile de cadastru, Biblioteca Națională.

I.C. Documente cartografice

I.C.1. Tipul surselor

Hărți vechi, stampe, hărți tipărite, hărți cadastrale, planuri de proprietăți, ridicări topografice, hărți militare, planuri de situație etc.

I.C.2. Locația surselor

Oficiile de cadastru, Muzeul Hărților, colecții publice sau private, parohii, biblioteci locale sau județene, Biblioteca Națională, Arhivele Statului, Direcția Topografică Militară, asociații locale, organizații non-guvernamentale.

I.D. Fotografii aeriene

I.D.1. Tipul surselor

Fotografii aeriene.

I.D.2. Locația surselor

Aerofototeca INMI, arhiva IGEFCOT, arhivele militare, colecții ale muzeelor, colecții publice sau private. În unele cazuri Evaluarea teoretică poate include și efectuarea de fotografii aeriene ca parte a proiectului de cercetare.

I.E. Informații geotehnice

I.E.1. Tipul sursei

Ridicări topografice, hărți geologice, hărți cu elemente ale mediului.

I.E.2. Locația sursei

Ridicări topografice realizate de investitor, Oficiul de cadastru, INMI, CIMEC, ONMI, Institutele de cercetări geologice și geofizice, colecții publice și private, muzee, universități, Internet.

II. Surse secundare

II.A.1 Tipul surselor

Studii și articole din periodice (locale, județene, regionale, naționale, internaționale) arheologice și ale muzeelor, studii de mediu, informații locale, documentații de urbanism, documente legislative, directive și elemente de legislație europeană etc.

II.A.2 Locația surselor

Biblioteci, proprietari locali, muzee, universități, reviste academice, monografii locale, studii monografice, arhive și colecții.

ANEXA 2

Conținutul Raportului de evaluare teoretică

1. Sumar

Principalele capitole în care este structurat Raportul cu trimitere la paginile de început.

2. Introducere

Circumstanțele și cauzele care au dus la redactarea Raportului, restricții existente privitoare la accesul la date, surse de informare sau teren.

3. Scopuri și obiective

Acestea trebuie să coincidă cu cele din specificațiile proiectului investitorului.

4. Metodologie

Metodele folosite și explicarea adaptării la cerințele proiectului.

5. Sumarul rezultatelor arheologice

Trebuie să fie redactat clar și să scoată în evidență rezultatele obținute, problemele ce pot apare ca urmare a unei cercetări viitoare, potențialul arheologic rezultat pentru epocile identificate, importanța acestui potențial.

6. Impactul (dacă este cazul)

Descrierea impactului și a efectelor acestuia asupra patrimoniului arheologic.

7. Concluzii

Trebuie să conțină o prezentare foarte sumară a rezultatelor și a interpretărilor, precum și plasarea acestora în context local, județean, regional, național, internațional – după caz. Trebuie apreciată calitatea surselor folosite și eventualele limite ale acestora.

8. Propuneri

Propuneri și recomandări pentru fazele ulterioare ale cercetării arheologice precum și propuneri de soluții pentru rezolvarea eventualelor conflicte între interesele arheologice și cele ale investitorului.

9. Anexe

Acestea pot cuprinde orice detaliu tehnic pentru a ajuta la înțelegerea sau sistematizarea raportului: liste, cataloage, tabele, bibliografie etc.

10. Ilustrații

Este obligatoriu ca Raportul elaborat în faza de Documentare să includă cel puțin o planșă pe care să fie figurată zona și limitele spațiale ale patrimoniului arheologic identificat. Toate ilustrațiile vor fi clar numerotate.

11. Bibliografia

O listă cu toate sursele de informații, primare sau secundare.

12. Altele

Mulțumiri, drepturi de autor etc.

ANEXA 3

Recomandări pentru arhivele digitale

Cercetările arheologice variază ca mod de organizare și executare chiar dacă sunt respectate formele cele mai standardizate de abordare. Pornind de la această premisă cele ce urmează nu sunt decât cerințe minimale ce trebuie respectate pentru realizarea unei arhive digitale a fazei de Evaluare teoretică. Toate datele înregistrate ca parte a unei cercetări arheologice trebuie să respecte standardele existente pentru RAN²⁴ și să poată fi refolosite.

Dacă tipurile de date menționate nu există ele nu trebuie create.

Arhiva digitală are trei componente:

1. datele minimale ale înregistrărilor;
2. alte seturi de date digitale;
3. date topografice și cartografice digitale.

1. Datele minimale

Datele minimale trebuie să fie conforme cu standardele aplicabile și conținute în bazele de date existente pentru a-i asigura compatibilitatea cu Repertoriul Arheologic Național. Conținutul exact și structura depind de la o cercetare la alta. Important este ca forma digitală să permită preluarea datelor în alte baze de date fără a mai fi nevoie de reintroducerea manuală a acestora.

2. Alte seturi de date digitale

Alte seturi de date digitale referitoare la patrimoniul mobil²⁵ sau imobil²⁶ ce conțin documentele de tip text, baze de date etc, inclusiv raportul final. Dacă alte tipuri de date există (date obținute cu echipament GPS, date GIS, alte baze de date etc) ele vor fi obligatoriu incluse în arhiva digitală.

²⁴ conform O.G. nr. 43/2000, art. 15 și Regulamentului Repertoriului Arheologic Național.

²⁵ Detalii privind standardele de înregistrare a materialelor arheologice și a altor bunuri de patrimoniu mobil, precum și standardele de înregistrare a siturilor arheologice, se pot obține de la CIMEC.

²⁶ Detalii privind standardele de înregistrare a altor bunuri de patrimoniu imobil se pot obține de la INMI.

3. Date topografice și cartografice digitale

- Precizări detaliate se găsesc în cap. Înregistrarea datelor, Anexa 5.7.
- Aplicațiile GIS dezvoltate vor folosi platforme software care asigură compatibilitatea și inter-operabilitatea cu Repertoriul Arheologic Național.
- Toate hărțile digitale destinate utilizării în sisteme cartografice digitale (inclusiv de tip GIS) vor folosi ca bază cartografică o hartă la scara 1:5.000 sau mai bună, realizată în coordonate STEREO70. Alitudinea punctelor se determină în Sistemul de cote Mare Neagră 1975.
- Orice imagini fotografice folosite pentru a construi hărți digitale trebuie să fie rectificate și ortogonalizate iar harta rezultată trebuie să fie la scara 1:5.000 sau mai bună, realizată în coordonate STEREO70.
- Coordonatele x,y,z pentru puncte, linii și formele ariilor pot fi înregistrate pe teren cu un dispozitiv GPS a cărui acuratețe trebuie să fie de +/- 5 metri sau mai bun. Aceste coordonate vor fi apoi utilizate pentru a genera o temă evenimentțială care va fi salvată.
- Pot fi digitizate poligoane în locul punctelor sau al liniilor, indiferent de dimensiunile elementului de reprezentat.
- Structurile liniare (drumuri, căi ferate, râuri etc) vor fi reprezentate ca linii în teme separate (DRUM²⁷, AUTOSTR²⁸, DNAT²⁹, DJUD³⁰, DCOM³¹, CFR³², APE³³).
- Reprezentarea GIS va cuprinde numai acele structuri aflate în zona de studiu, nu și pe cele din afara ei (de ex. nu este necesară cartarea unui întreg coridor feroviar ci numai porțiunea de cale ferată care traversează zona/situl)
- Valorile și caracterele introduse în tabelele atribut trebuie să fie corect scrise și să fie consistente.

²⁷ Drumuri.

²⁸ Autostrăzi.

²⁹ Drumuri naționale.

³⁰ Drumuri județene.

³¹ Drumuri comunale.

³² Căi ferate.

³³ Ape.

- Proiectul poate conține mai multe teme – pe măsură ce noi situri sunt descoperite se va adăuga o altă temă corespunzătoare.
- Toate numele temelor vor fi scrise cu majuscule (ALL CAPS).

Specificații pentru temele GIS

Aria Potențială de Impact Arheologic (APIA)

- Trebuie realizată ca temă de tip poligon.
- Toate poligoanele trebuie să fie închise.
- Numele temei este APIA.
- Tema APIA este obligatorie pentru orice evaluare de teren.
- Tema trebuie să cuprindă doar suprafețele afectate în mod real. (De ex. nu vor fi figurate suprafețele pe care se realizează refacere covorului asfaltic al unui drum deoarece nu există impact direct asupra solului.)

APIA - Definiții pentru tabelele de atribute

Digitizarea zonelor evaluate: Zonele pentru care se întreprinde o evaluare de teren trebuie digitizate. Dacă suprafețele sunt mai mari de 1 hectar trebuie digitizate ca poligoane. Limitele zonelor evaluate pot fi și ele digitizate ca poligoane, în cazul în care în acest mod se economisește timp sau dacă astfel se obține o reprezentare mai fidelă. De asemenea zonele evaluate pot fi digitizate ca puncte sau linii. În toate cazurile se va alege modalitatea de reprezentare care reprezintă cel mai bine suprafața evaluată.

- Pentru fiecare zonă evaluată sau pentru sondajele efectuate trebuie realizate poligoane separate. Poligoanele trebuie să fie închise și fiecare poligon trebuie să aibă o singură etichetă. Toate poligoanele trebuie să fie unic identificate. Această temă va fi numită **EVALPL** . (vezi Anexe - Tabel de atribute pentru EVALPL)
- Dacă zonele evaluate sunt reprezentate ca puncte atunci tema va fi numită **EVALPT** . Fiecare punct trebuie să aibă o singură etichetă. Toate punctele trebuie să fie unic identificate (vezi Anexe - Tabel de atribute pentru EVALPT).
- Dacă zonele evaluate sunt reprezentate ca linii atunci tema va fi numită **EVALLN** . Fiecare linie trebuie să aibă o singură etichetă. Toate liniile trebuie să fie unic identificate. (vezi Anexe - Tabel de atribute pentru EVALLN).

Digitizarea siturilor arheologice - siturile arheologice trebuie digitizate.

Dacă situl este mai mare de 1 hectar trebuie digitizat ca poligon. Și siturile mai mici de 1 ha pot fi digitizate ca poligoane în cazul în care în acest mod se economisește timp sau dacă astfel se obține o reprezentare mai fidelă a situației topografice a sitului sau a relației cu împrejurimile. De asemenea zonele evaluate pot fi digitizate ca puncte sau linii. În toate cazurile se va alege modalitatea de reprezentare care reprezintă cel mai bine suprafața sitului.

- Dacă situl este digitizat ca poligoane, tema va fi numită **SITPL**.
(vezi Anexe - Tabel de atribute pentru SITPL)
- Dacă situl este digitizat ca puncte, tema va fi numită **SITPT**.
(vezi Anexe - Tabel de atribute pentru SITPT)
- Dacă situl este digitizat ca linii, tema va fi numită **SITLN**.
(vezi Anexe - Tabel de atribute pentru **SITLN**)